

Rezumatul tezei de doctorat

„IMPACTUL TEHNOLOGIC ASUPRA FIGURATIVULUI ÎN SCULPTURĂ”

Doctorand: MIHAIL BOTNARI

Coordonator științific: Prof. univ. dr. habil. EUGEN ALEXANDRU GUSTEA

Teza de doctorat cu titlul „*Impactul tehnologic asupra figurativului în sculptură*” abordează problematica tehnologizării procesului de creație în domeniul sculpturii figurative. Relevanța temei se evidențiază în contextul diminuării implicării directe a artistului în procesul material de realizare a operei sculpturale. Studiul dedicat industrializării sculpturii moderne și contemporane include, totodată, o analiză detaliată a particularităților fiecărui material utilizat în acest domeniu. Cercetarea își confirmă importanța prin modul în care contribuie la structurarea ideilor și conceptelor definatorii pentru artiștii din trecut și pentru cei contemporani, oferind o perspectivă amplă asupra diversității opiniilor și a mecanismelor de producție artistică. Totodată, lucrarea permite cititorului să-și formeze o viziune proprie asupra fenomenului sculpturii contemporane. Asemenea unui ghid de orientare profesională, teza se adresează tinerilor artiști interesați de aprofundarea tehnicilor de realizare a sculpturii în raport cu specificul epocii actuale, dar și artiștilor consacrați, prin prezentarea comparativă a metodelor tradiționale și contemporane de abordare a obiectului sculptural.

În cadrul primului capitol al tezei sunt descrise procedeele tehnice utilizate de marele artist renescentist Michelangelo Buonarroti și soluțiile pe care acesta le aplica în sculptură. Al doilea subcapitol al tezei analizează opera sculptorului francez Auguste Rodin, realizând totodată o comparație între abordările sculpturale ale celor doi artiști, care prezintă similitudini de ordin conceptual și formal. Desfășurând subiectul celor două metode de tratare a obiectului sculptural, cea directă și cea indirectă, important de menționat sunt cei mai de seamă sculptori figurativi - artistul renescentist Michelangelo Buonarroti și sculptorul francez Auguste Rodin. Cel dintâi cioplitor, cel din urmă modelator, ambii sculptori având o strânsă legătură - opera lor reprezintă acțiunea, nu repausul. Descrierea tehnicilor aplicate de cei doi artiști cuprinde materialele tradiționale utilizate în cadrul sculpturii figurative, Michelangelo Buonarroti fiind cioplitor și reprezentant al sculpturii directe, iar Auguste Rodin fiind modelator și reprezentant al sculpturii indirecte. Descrierea creației artistului italian are rolul

de a remarca viziunea acestuia de cioplitor, ce se axează preponderent pe compoziție și forma generală, în antiteză cu viziunea de modelator a sculptorului francez, axat mai mult pe plastica și dinamica figurii umane. Ambii sunt sculptori, cu viziuni diferite, însă amândoi valorifică lumina în sculpturile lor și împărtășesc o concepție comună despre realizarea unei sculpturi reușite.

Sculptura figurativă se întemeiază pe trei modalități fundamentale de realizare a formei: modelarea, turnarea și cioplirea. Acestea definesc principalele raporturi dintre artist și material, precum și dintre gestul creator și procesul tehnic. Cel de-al doilea capitol al cercetării descrie amănunțit tehnicile folosite în procesul realizării sculpturilor figurative, începând cu modelarea, care este tehnica cea mai comună inițierii unei lucrări de artă. Aceasta reprezintă procesul esențial al configurării formei tridimensionale, un act de creație prin care materia amorfă este transformată într-o expresie plastică articulată. Etapa de modelare, situată la intersecția dintre gest, materie și idee, constituie temelia oricărei cercetări sculpturale autentice, întrucât face posibilă transpunerea ideii în formă prin intermediul efortului tactil. Totodată, aceasta este cea mai liberă și directă etapă a practicii sculpturale, oferind artistului posibilitatea intervenției imediate asupra materialului și a concretizării ideii artistice într-o formă palpabilă. Modelarea presupune adăugarea treptată a materialului și constituie o tehnică de structurare prin acumulare. Fiind cea mai ușoară tehnică sculpturală, ce necesită un set minim de scule și echipamente, modelarea rămâne a fi cea mai liberă tehnică utilizată în manipularea unui material plastic.

Urmează tehnica turnării și descrierea metodelor de turnare aplicabile pentru diverse materiale. Aceasta este metoda transunerii unui prototip în alt material și în subcapitolul destinat descrierii acestui procedeu sunt descrise materialele aplicabile turnării, precum este ipsosul și bronzul. Turnarea unei sculpturi poate fi realizată în diferite tipuri de materiale, fapt care permite clasificarea procedului dat în două categorii principale: turnarea în metale sau aliaje și turnarea în materiale nemetalice, precum ipsosul, betonul sau masele plastice. Procesul de turnare poate fi definit și ca un procedeu de copiere a unei suprafețe sau a unui volum, indiferent dacă acesta se realizează în negativ sau în pozitiv.

Cioplirea este o altă tehnică tradițională aplicabilă în sculptură, ce reprezintă metoda complexă de înlăturare a surplusului de material, fie acesta ipsos, lemn ori piatră. Aceasta reprezintă metoda de îndepărtare a materialului până la obținerea volumului dorit, fiind un proces ireversibil de reducere a materiei. Cioplirea constituie un proces minuțios și riguros de creare a sculpturii, utilizat în special pentru prelucrarea materialelor dure, precum piatra și

lemnul, materiale care au dominat practica sculpturală de-a lungul istoriei. Procesul este ireversibil, iar modificarea formelor eronate se dovedește a fi dificilă.

Cele trei tehnici, modelarea, turnarea și cioplirea, stau la baza formării obiectului de artă tridimensional, cunoașterea principiilor de executare ale acestuia este esențială în procesul de formare și de percepere a unei sculpturi. În practica artistică contemporană, aceste trei procedee nu mai funcționează ca sisteme distincte, ci se află într-o relație de interdependență și complementaritate, fiind adesea combinate sau reinterpretate în funcție de intenția expresivă, de natura materialului și de viziunea artistică a creatorului. Analizând cele trei metode esențiale de realizare a sculpturii – modelarea, turnarea și cioplirea – se constată că fiecare artist își selectează procedeele de lucru în funcție de cerințele specifice ale proiectului și de caracteristicile materialului ales. În majoritatea situațiilor, materialul însuși determină modul de execuție, stabilind ordinea și gradul de complexitate al etapelor. Astfel, unele lucrări pot parcurge succesiv toate cele trei faze până la finalizare, în timp ce altele sunt concepute integral printr-o singură metodă, în funcție de intenția artistică și expresivitatea dorită de autor.

În subcapitolul următor sunt descrise materialele folosite în sculptură, de la cele tradiționale, precum este lutul, ipsosul, lemnul, marmura și bronzul, până la cele contemporane, cum ar fi rășina, siliconul, polistirenul și spuma poliuretanică. Lutul constituie materialul esențial al practicii sculpturale, datorită maleabilității sale intrinseci, care îi oferă artistului posibilitatea de a modela forma preliminară a viitoarei creații. Acest material de bază ocupă un rol central în procesul de conceptualizare și materializare a formei plastice, fiind utilizat atât în etapele inițiale de explorare formală, cât și în studiile academice de sculptură. Datorită capacității sale de a reda cu precizie detaliile, ipsosul a devenit, de-a lungul secolelor, unul dintre cele mai folosite materiale în diversele etape ale procesului sculptural, de la realizarea modelelor de lucru și a mulajelor, până la turnări și copii de studiu. De-a lungul istoriei artelor, ipsosul a avut un statut ambivalent: pe de o parte, material de studiu și suport tehnologic intermediar, iar pe de altă parte, un mijloc expresiv cu valoare artistică proprie. Lemnul reprezintă unul dintre cele mai vechi materiale folosite în sculptură. Structura sa fibroasă conferă sculpturii cioplite din acest material o naturalețe deosebită. Considerat ca fiind un material viu, lemnul își păstrează actualitatea în contextual artei contemporane, în pofida variabilității materialului și specificului prelucrării acestuia. Marmura a fost cel mai utilizat material în sculptura antică de-a lungul istoriei. Considerată unul dintre cele mai nobile materiale, marmura se remarcă prin proprietăți unice, incomparabile cu alte materii sculpturale. Cea mai importantă calitate a marmurei statuare

albe, care influențează direct percepția caracteristicilor plastice ale compoziției sculpturale, este capacitatea sa de a transmite lumina. Albul pur al marmurei reunește într-un echilibru subtil duritatea și delicatețea, conferind sculpturilor o expresie spirituală, luminoasă și caldă. Metalele au reprezentat dintotdeauna un suport privilegiat al expresiei plastice, prin combinația dintre durabilitate și capacitatea de a reda cu finețe detaliile formelor. De la cupru, aur, argint și bronz, folosite încă din Antichitate, la alamă, plumb, fier și cositor, utilizate în perioada Renașterii și a Barocului, și până la fontă, zinc, nichel sau aluminiu, consacrate în epoca industrială, fiecare material a deschis noi posibilități tehnice și artistice. Masele plastice reprezintă materiale moderne care deschid noi posibilități creative pentru sculptori. Deși multe dintre aceste materiale nu au fost concepute inițial pentru scopuri artistice, ele s-au dovedit capabile nu doar să satisfacă cerințele tehnice și estetice ale sculptorilor, ci și să ofere calități decorative originale, inexistente în materialele tradiționale. Este esențială analiza materialelor tradiționale, precum și a celor contemporane, pentru a percepe mai bine limbajul de reprezentare a unei idei prin prisma tehnici utilizate.

Cel de-al treilea capitol cuprinde artiștii contemporani care au folosit materiale contemporane, cum ar fi oțelul inoxidabil, betonul armat, siliconul, latexul, masele plastice, și modul de a adapta aceste materiale la cerințele inovatoare și contemporane. Un alt element revoluționar este adoptarea produselor alimentare, a preparatelor farmaceutice și a lichidelor organice, cum ar fi sângele uman, la procedul de realizare a obiectului de artă contemporan și transmiterea prin prisma acestuia a ideilor actuale.

Subcapitolul următor descrie activitatea artistului Marc Quinn, un sculptor ce aplică în creația proprie o multitudine de tehnici tradiționale combinate cu cele contemporane. Acesta adaptează materialul tradițional și cel inovator la cerințele dictate sculpturii contemporane. Creația artistului Quinn este complexă din considerentul multitudinii de materiale și tehnici aplicate în realizarea lucrărilor sculpturale, acestea încadrându-se în mare parte într-o cheie figurativă. Începând cu figuri cioplite în marmură și ajungând la personaje reale transpuse în sculpturi gonflabile și turnate robotic în rășină epoxidică, creația artistului cuprinde practici atât clasice, cât și inovative, implicând munca unei echipe de asistenți și a roboților specializați pe turnarea ori cioplirea în diverse materiale.

Ultimul capitol descrie activitatea artistică personală, ce include tehnici sculpturale și exemple relevante de lucrări, care explică modul de tratare a unui număr extins de materiale sculpturale. În cadrul acestei teze de doctorat este parcursă multitudine de tehnici și materialele utilizate în sculptura tradițională și cea contemporană, urmărind și ideile ce pot fi transmise prin acest șir vast de mijloace de reprezentare tridimensională. Pe lângă ideea

transmisă de o sculptură figurativă, este importantă analizarea corelației acesteia cu materialul utilizat în elaborarea lucrării de artă, precum și a modului de tratare a acestuia.

Această teză de doctorat urmărește evoluția procesului de execuție a creației artistice de la Renaștere până în contemporaneitate, analizând transformarea modului de realizare a operei — de la artistul care deținea integral cunoașterea și stăpânirea tehnicilor de lucru, la structurile colective actuale, în care procesul de creație este distribuit între specialiști, fiecare responsabil de un segment tehnic distinct. În prezent, se observă o tendință accentuată de înlocuire a muncii manuale prin procedee mecanizate, ceea ce determină integrarea etapelor incipiente ale creației într-un flux tehnologic complex, adaptat omului contemporan și cerințelor societății moderne. Studiul evoluției modalităților de percepție și de producție a sculpturii figurative impune investigarea subiectului în corelație cu o serie de exemple reprezentative, analizate prin prisma creației unor artiști de referință.